

(ע"מ)

דאכא אהני' יי וכות אבותי תקדושים המשמשים לפני יי' בשום עשה וידע יס"ע
 כצלו של הבית הגדול שמגדלים בו תורה אשר ירה אבן פתח אביר הרועים מרן וקני הגאון ועדיק יס"ע
 מוהר"ח זצ"ל מוואלין זיע"א אשר מאז כן עתה לא זוז ממגלי מדרשו חברים ויש מרס דאזים לתורה
 מקשיבים להגדיל תורה ולהאדירה ואנכי לקחתי לי למנה גם כימי נעוץ להתחבר בפלפול חברים ולמצות מדותיהם
 והיא שעמדה לי לחבר חיבורי זה. נפקה אנכי בעזרתו יתברך אשר המעיינים בו ימצאו כפ נחת כי לא
 חברתי להגדולים יהיו כי הם אינם צריכין לדידי רק למרי ינוקן ללמד קשות בישיבה ולפלפל בסברא עשרה
 כאשר הורוני רבוצי נ"ע. וזאת הסיבה אשר לא נכתבתי מיום ההלכה היוצא מדברי בסוף כל סימן כי יראתי
 פן אכשל ואשמתי בשגגת תלמוד העולה ודון כי הורגלתי לחדד התלמידים ומי יודע אם אין חידודה קודם
 לליבונה של הלכה. ורק בהפסקות רשמתי קצת מיום הדברים להלכה ולא למעשה. והנה בכמה מקומות
 הכאתי דברי הנגמרא ולא שמרתי להעתיק הלשון רק הכוונה. כי לפעמים היה קשה לי לעיין בפנים ולהעתיקי.
 ולדעתי זה הפעם הנמצא בנגמרא איזה פסקים בשינוי הלשון ממה שהיה כתוב כמו ונתן הכסף וקם לו (ברכות
 מ"ז: וש"ט) משום דברים שככתב אי אתה רשאי לאמרם על פה (ניסן מ"ו) וכשנעז דורשים הפסוק היו אומרים אותו
 מן הכתב ולפעמים כשלא היה מצוי להם הספר במקום ההוא היה אומרים הפסוק בשינוי קצת רק שיבואו בו
 כונת הדרשה. ואפתח בכבוד אכסניא של תורה:

מסכת שבת (פ"ה) דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו ס' ריבוא של מלאכי השרת
 וקשרו לכל אחד מישראל שני כתרים א' כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. ויש להבין אומרו בשעה
 שהקדימו ולא אמר בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע ומוכח דרך ע"י ההקדמה וכו' להני שני כתרים ויש להבין היאך
 הלוי בהקדמה. והנראה לי וזבן ג"כ למה אמרו ישראל נעשה ונשמע ולא נשמע ונעשה. דהנה איתא
 בזה"ק (נדרש הנעלם פר' אחרי מאמר ג"ע וניהם) נעשה בעובדין טבין ונשמע בפתגמין דאורייתא הרי הנעשה הוי
 קבלה על קיום המצות ונשמע הוי קבלת לימוד התורה. והנה ידוע דלימוד התורה הוא משני פנים א' כדי
 לידע היאך ומה לעשות ואם לא ילמוד היאך יקיים ולא ע"ה חסיד וגם הנשים שאינם מחויבות בלימוד התורה
 מ"מ מחויבות ללמוד במצות הנהגות בהן וכמו דאיתא בב"י סי' מ"ז בשם הרוקח (בשם האגור סי' ב') דמש"ה
 מברכות ברכת התורה. אמנם באנשים יש עוד מעלה א' על הנשים דנשים בלימודם אינם מקיימות שום
 מ"ע רק הוי מבוא לקיום המצות ונמצא דהלימוד אצלם הוי מבוא להתכלית שהוא קיום המצות ולא הוי
 תכלית בעצמו אבל באנשים הוי הלימוד גם מ"ע מעצמו וכמו הנחת תפילין וכוונה ונמצא הוי ב' בחי'
 מבוא להמצות וגם תכלית בפני עצמו. והוי דאיתא במנחות דף צ"ט: שאל ב"ד ב"א של ר"י את ר"י כגון אני
 שלמדתי כל התורה כולה מהו שאלמוד חכמת אריסטו א"ל צא וברוק שעה שאינו לא יום ולא לילה דהחייב
 דהוי משום קיום המצות הא כבר יצא בו כיון שידוע כל התורה כולה היאך לעשות הדבר הנעשה לאיזה
 תכלית אין לו להמשך יותר מכפי הצורך לאותו התכלית המבוקש ורק מ"מ חייב מצד עצם המצות של הלימוד
 תורה. והנה אם הוי אומרים ישראל נשמע ונעשה לא הוי במשמעות קבלתם רק עול מצות אלא שמוכרחין
 ללמוד קודם כדי שידעו היאך לעשות והי' נשמע נמשך ומבוא לנעשה. ונעשה הוי התכלית והי' רק קבלה
 א' ומש"ה אמרו נעשה וסובן מאליו שמוכרחין ללמוד מקודם ואח"כ אמרו נשמע ונמצא דהוי נשמע תכלית
 מצד עצמו ג"כ דגם שלא יצרכו ללמוד משום עשי' ג"כ ילמדו מצד עצמה ונמצא ע"י ההקדמה נעשה ב'
 קבלת של ב' תכליתים עול מצות ועול תורה והוי שאמרו בשעה שהקדימו והוי ב' קבלות עול מצות ועול תורה
 ירדו ס' רבוא מלאכי השרת וקשרו לכל א' מישראל ב' כתרים א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע דע"י ההקדמה

ג"כ ב"ד ב"א
 ב"ד ב"א

זכו לב' כתר. וזוה נבין מה דאיתא בשבת שם א"ר שמואל בר נחמני אר"י מה דכתיב (שיה"ש ד' ט') לבבתי
אחותי כלה לבבתי בא' מעיניך בתחילה בא' מעיניך לכשתעשי בשתי עיניך. ומאמר זה נעלם לנו פירושו
הפשוט ולדברינו יובן דקאי על מאמר נעשה ונשמע דאיתא בסוגי' שם. דהנה במס' כתובות דף ק"א: אמר
ר' אלעזר ע"ה אינם חיים א"ל ר' יוחנן לא ניהא למרייהו דתימא הכי כו' א"ל מקרא אני דורש כי טל
אורות טלך וארץ רפאים תפיל (ישעיה כ"ו י"ט) כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאינו משתמש
באור תורה אין אור תורה מחייהו כיון דחוי' דקמצטער א"ל רבי מצאתי להם תקנה מן התורה ואתם
הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום (דברים ד' ד') וכי אפשר לדבוקי בשכינה כו' אלא כל המשיא בתו
לת"ח והעושה פרקמטי' לת"ח והמהנה ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו דבוק בשכינה. והנראה להסביר
דבתחילה אמר ל' דע"ה לא יחיו לע"ל כיון שאין לו אור תורה אע"ג דמקיים שארי מצות מ"מ הא קי"ל
(מגילה כ"ו) תשמישי מצוה נזרקין ותשמישי קדושה נגנזין דדבר שנשתמש בו קדושה נתקדש לעולם וגם אח"כ
שנפסק אותו התשמיש מ"מ נשאר הדבר בקדושתו ותשמישי מצוה מיד שנגמרה המצוה פסקה הקדושה
מהחפץ ומש"ה הת"ח גופו הוי תשמיש קדושה שעוסק בו בתורה וכמש"כ בספר נפש החיים (שער ד' פרק
ל') ומש"ה נשאר הגוף בקדושתו ואותו הקדושה שבגוף מחי' אותו לע"ל וכמאה"כ כי טל אורות טלך דהאור דהיינו
התורה שנקרא אור (ברכות ה') כדכתיב (משלי ו' כ"ג) ותורה אור הוי טלך היינו טל של תחיה אבל ע"ה אע"ג
דקיים מצות הוי גופו רק תשמיש מצוה ולא נשאר בגופו שום רושם קדושה שיחיה עי"ז וזהו שאמר אינם חיים
דודאי מקבלים שכר טוב על המצות בעולם הנשמות אבל עצם הגוף לא יחיה לע"ל. ואי דהא גם הם מחזיקים
להת"ח הוי ס"ד דלא מהני וכמבואר במס' מגילה דף כ"ז. אמר רבא מריש ה"א האי כורסא תשמיש דתשמיש
הוא כיון דחזאי דמנחי ס"ת עליה אמינא תשמיש הוא הרי תשמיש דתשמיש ג"כ דהוי מצוה גדולה
שום קדושה וא"כ הא הת"ח הוי תשמיש קדושה והמחזיקו הוי תשמיש דתשמיש דאע"ג דהוי מצוה גדולה
להחזיק ת"ח מ"מ לא חל עליו קדושת התורה. וזהו שאמר מצאתי להם תקנה מן התורה ואתם הדבקים
בה' כו' דכל המהנה ת"ח מנכסיו כאלו דבוק בשכינה דהוי תשמיש קדושה ולא תשמיש דתשמיש ועי"ז חיים
כולכם היום דנשארו בקדושתם לעולם ויחיה לע"ל. ועי' בסנהדרין דף צ': דהאי פסוק של ואתם הדבקים נדרש
על תחית המתים לע"ל ע"ש וידעינן מיני' דגם המהנה יחיה לע"ל וכמאה"כ (משלי ג' י"ח) עץ חיים היא למחזיקים
בה:

והטעם לזה דהת"ח לא הוי בבחי' תשמיש קדושה רק בבחי' עצם הקדושה וכמו דמבואר באו"ח סי' מ"ב (סעיף
ג') דהקלף שכותבין עליה ס"ת לא הוי תשמיש קדושה רק עצם הקדושה וכמו כן הת"ח הוי גופו הקלף
של תורה שבע"פ וכמאה"כ (משלי ג' ג') כתבם על לוח לבך. וזוה נוכל לפרש הא דאיתא בחגיגה דף ה':
ר' אידי בר"י הוי רגיל דהוי אול תלתא ירחא באורחא וחד יומא בב"י רב פ"י שביתו היה רחוק מבהמ"ד
מהלך שלשה חדשים והוי קרו ליה בר בי רב דחד יומא כו' נפק ר' יוחנן ודרש ואותי יום יום ידרשון ודעת
דרכי יחפצון (ישעיה נ"ח ב') וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו אלא לומר לך כל העוסק בתורה
יום א' בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה ובעין יעקב הגירסא כל העוסק בתורה יום
א' בשנה לשמה מעלה עליו הכתוב כו'. והענין דקי"ל בתשמישי קדושה דהזמנה לאו מילתא ובעצם הקדושה
הוי הזמנה מלתא וכיון דהת"ח הוי בבחי' עצם הקדושה ומש"ה אמרו (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו עול תורה
פורקין ממנו עול דרך ארץ דמיד שקיבל עליו עול תורה נתקדש גופו בקדושת התורה רק זהו בלומד תורה
לשמה אבל הלומד שלא לשמה אע"ג דאמרו (פסחים ג') לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא
לשמה בא לשמה מ"מ הא מצד עצמו לא מהני רק הוי הכנה לבא לעצם המבוקש דהיינו שיבא לשמה
וא"כ הא לא הוי עצם הקדושה והוי רק בחי' תשמיש וכו' לא הוי הזמנה מילתא ולא מהני הקבלה. וזהו
דרש ר"י על עובדא דר' אידי דהוה ליה הכנה כל השלשה חדשים בהליכה לבהמ"ד דהוי כאלו עסק כל
השנה כולה דגם הקבלה מהני דמיד שמקבל עליו חל עליו הקדושה של התורה וזהו דדרש ואותי יום יום
ידרשון ודעת דרכי יחפצון דגם ביום א' סגי אם כל השנה כולה הוי הכנה והזמנה לאותו יום והיינו דוקא
אם דעת דרכי יחפצון דהיינו לשמה ומהני הקבלה. והנה המג"א כתב בס' מ"ב (סק"ו) דבמצוה ודאי הזמנה לאו
מילתא וזה פשוט וברור דהא אפי' אם נשתמש בו המצוה כיון שנפסק קי"ל דנזרקין כ"ש קודם התחלת
המצוה בו דלא חל עליו הקדושה ורק בעת עשיית המצוה חל הקדושה. וא"כ ישראל שאמרו נעשה ונשמע
דקיבלו עליהם עול מצות ועול תורה ומיד שקיבלו עליהם חלה עליהם קדושת נשמע דהיינו התורה דישאל נתקדשו
או עצם הקדושה אבל קדושת נעשה הא לא חלה עליהם בעת הקבלה רק בעת קיום של המצות וזהו שאמר
לבבתי אחותי כלה דקאי על מעמד הר סיני דהי' בבחי' כלה או לבבתי באחת בעיניך בתחילה באחת מעיניך
דהיינו שחל עליהם קדושה של קבלת נשמע. לכשתעשי בשתי עיניך דאו יהול עליהם גם קדושת נעשה דהיינו
קדושה של המצוה: